

המגדלור

מתוך: "שורשי יניקה" / יריב בן אהרון

כל המאבד נפש אחת כאילו איבד עולם ומלואו. לשיאו הגיע

רעיון קדושת חיי אדם דווקא בנושא משפטי. בדיני נפשות

מתרים בעדים, באשר הם נושאים באחריות כבדה – עדות שקר

שלהם תביא גזר דין מוות על הנאשם. וזו לשונה של האזהרה:

"הו יודעין, שלא כדיני ממונות דיני נפשות; דיני ממונות –

אדם נותן ממון ומתכפר לו; דיני נפשות – דמו ודם זרעיותיו

תלוין בו עד סוף העולם. שכן מצינו בקין שהרג את אחיו,

שנאמר: 'דמי אחיך צועקים'; אינו אומר 'דם אחיך', אלא

'דמי אחיך' – דמו ודם זרעיותיו. לפיכך נברא אדם יחידי,

ללמדך, שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב,

כאילו איבד עולם מלא, ולהגיד גדולתו של הקדוש ברוך הוא:

שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה;

ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל האדם

בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחברו.

לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא עולם"

(סנהדרין פ"ד מ"ה).

המשנה מבססת את רעיון קדושת החיים על בריאתו של האדם

בצלם אלוהים. זהו ההבדל המהותי שבין אדם לחפץ, ועל כן גם

בין דיני ממונות לדיני נפשות. ממון ניתן להשיב. חיי אדם שמת –

איך יושבו לו? לנפש האדם יש ערך אינסופי. פגיעה באדם היא

פגיעה בעולם מלא, ולא רק בדמו אלא גם "בדם זרעיותיו",

דהיינו, כל העולם שיכול להיוולד ממנו, כפי שנולד כל העולם

מהאדם הראשון.

המגדלור

מקור תלמודי אחר אומר (שבת ל' ע"א-ע"ב):

"שאלו שאלה זו לפני ר' תנחום מהעיירה נוי: 'מהו לכבות נר בוער מלפני החולה בשבת?' ועל שאלה זו ענה: 'נר קרוי נר, ונשמתו של אדם קרויה נר. מוטב יכבה נר של בשר ודם מפני נרו של הקדוש ברוך הוא.'"

כיבוי נר בשבת יש בו, מן הסתם, חילול שבת, אך הנר שמפריע לחולה להירדם, עלול לסכנו ולהביא לכיבוי חיוו. במאמר הנפלא הזה באה לביטוי ההבחנה בין נר-שמן, שנעשה בידי בשר ודם – נר מחומר מתכלה – לבין נפש האדם, "נרו של הקדוש ברוך הוא." וכך – יש מטבעות מתכת, שאדם טובע, "והן דומין זה לזה" ויש מטבעות "בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחברו".

כל אחד נושא עימו דיוקן אישי, חד-פעמי, בלתי חוזר ובלתי ניתן להמרה ולמדידה. חד-פעמיות זו גם נצחית וגם קדושה. **"ואהבת לרעך כמוך"** – כך נאמר בויקרא (י"ט ט"ח).

שניים מהתנאים חלוקים בהסבר פסוק זה. רבי עקיבא רואה אותו כ"כלל הגדול" ביחסים בין בני האדם – "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך". רק מתוך הדדיות כזאת אפשר לקיים חברה. בן עזאי אומר לעומתו: יש כלל גדול מזה לביסוס **"ואהבת לרעך כמוך"**, "זה ספר תולדות אדם. ביום ברוא אלוהים אדם, בדמות אלוהים עשה אותו" (בראשית ה' א'). כלומר, אהוב אותו משום "צלם אלוהים" שיש בו ולא מתוך חשבון תועלת. שניכם קורצתם מאותו מקור.